

Juryrapport Nederlandse Bodem van het jaar 2026

Inhoud

1	Inleiding	3
2	Inzendingen	4
2.1	Begraven veldpodzol met vorstwig.....	4
2.2	Dubbel overstoven humuspodzol	7
2.3	Kwelderklifje	9
2.4	Veld- of haarpodzol in rivierduin	11
2.5	Acht eeuwen Utrechtse historie.....	12
2.6	Urbane pseudogleybodem	15
2.7	Kalkrijke zavelgrond	18
2.8	Noordelijke brikgrond in Nederlandse löss.....	22
3	Criteria en beoordeling	24
4	Eervolle vermeldingen	25
5	De winnaar.....	25

Verantwoording

Dit rapport is gemaakt op 4 december 2025 door de jury van de Bodem van het jaar 2026:

Theo Edelman

Gerrie Koopman

Joani Kannekens

Gerard Doornbos (vz.)

1 Inleiding

Sinds 2023 heeft de Nederlandse Bodemkundige Vereniging (NBV) een Bodem van het Jaar.

Vorige Bodems van het Jaar waren:

2023 Biologisch beheerde bodem (met groeiend o.s.%) – Lelystad (Flevoland)

2024 Verloren beekdalbodem (met ijzeroer en vivianiet) – Zuidlaren (Drenthe)

2025 Pleistocene rivierafzetting (met cryoturbatie) – Heel (Limburg)

Eind 2025 zijn de inzendingen voor 2026 beoordeeld door de jury en is er ook een winnaar uitgeroepen. In dit juryrapport staan de inzendingen met foto's, beschrijving en motivatie en de beoordeling door de jury. De jury bestond dit jaar uit Theo Edelman, Gerrie Koopman, Joani Kannekens en Gerard Doornbos (vz.).

Er waren acht inzendingen, allen met een beschrijving en minimaal één foto.

In het [hoofdstuk 2](#) worden de inzendingen gepresenteerd en in [hoofdstuk 3](#) wordt iets verteld over de criteria bij de beoordeling van de inzendingen.

In [hoofdstuk 4](#) wordt de winnende inzending gepresenteerd en in hoofdstuk 5 staan de twee eervolle vermeldingen voor 2026.

2 Inzendingen

2.1 Begraven veldpodzol met vorstwig

Ingezonden door Geert Thyssen
Plaats: Roosendaal (Noord-Brabant)

Info aanmeldingswebsite

-

Aangeleverde foto('s) en tekst met beschrijving / motivatie

Ruim twintig jaar geleden maakte ik deze bodemfoto en nog steeds vind ik hem indrukwekkend. Niet alleen omdat hij laat zien hoe verschillende geofactoren samen een verhaal van de bodem laten zien, maar ook omdat het zo'n onverwachte vondst was. Wat begon als een routineklus – een profielkuil graven voor een bodemadvies – veranderde plots in een klein avontuur. Een echte toevalstreffer! Zulke momenten herinneren me eraan waarom ik dit vak zo mooi vind: de bodem blijft vol verrassingen.

De exacte locatie weet ik niet meer, alleen dat er "Roosendaal" achter op de foto staat. Waarschijnlijk ergens op een dekzandplateau. Of deze ondergrond zeldzaam is? Nee hoor, vergelijkbare wigvormige inspoelingen komen vaker voor. Maar dat maakt 'm voor mij niet minder bijzonder – integendeel! Daarom stuur ik hem met trots in voor *Bodem van het Jaar 2026*.

Wat zien we hier eigenlijk?

Vanaf het maaiveld is een verwerkte, heterogene bovengrond van zo'n 30 cm te zien – vermoedelijk opgebracht materiaal. Daaronder ligt een humeuze, vrij homogene (begraven?) A-horizont van ongeveer 25 cm dik. Ik vermoed dat deze A-horizont vóór de ophoging ooit te diep is geploegd, waardoor Podzol-B resten naar boven zijn gekomen. Er zijn echter meerdere verklaringen denkbaar. Feit is dat dit een duidelijk antropogeen beïnvloede bodem is. Volgens de Nederlandse bodemclassificatie van Bakker & Schelling spreken we hier van een begraven Veldpodzol.

De echte schoonheid van dit profiel zit voor mij niet alleen in de antropogene verstoring, maar juist ook in de ondergrond. Hier zien we een vorstwig, gevormd tijdens de laatste ijstijd – het Weichselien. In die tijd was de bodem het grootste deel van het jaar bevroren. De kou veroorzaakte krimpscheuren in het oude dekzand, waarin smeltwater tijdens korte dooiperiodes naar binnen drong, tot op de nog bevroren laag. Dat water bevroor opnieuw, zette uit en duwde de wanden van de scheur verder uiteen. Jaar na jaar herhaalde dit proces zich. Langzaam vulden de randen van de ijswig zich met organische stof, leem en soms ook ijzerverbindingen die oxideerden en hun donkere kleur achterlieten. Stille getuigen van die oeroude dynamiek.

En voor wie goed kijkt: boven de grote, primaire vorstwig is zelfs nog een klein secundaire wigje zichtbaar, herkenbaar aan een subtiele V-vormige humusfiber.

Voor mij is dit meer dan een bodemprofiel. Het is een tastbaar venster naar duizenden jaren geschiedenis – én een herinnering aan het geluk van dat ene onverwachte moment, twintig jaar geleden, waarin ik letterlijk en figuurlijk een stukje aarde ontdekte dat een verhaal vertelde.

2.2 Dubbel overstoven humuspodzol

Ingezonden door **Ber Peeters**

Plaats: Weert (Limburg)

Info aanmeldingswebsite

Ideeën:

excursies ter plaatse. Het profiel ligt in het gebied van het grafheuvelveld uit Bronstijd IJzertijd. Dat gebied gaat de komende tijd een enorme 'facelift' krijgen. De gemeente Weert en de organisatie KempenBroek uit het Belgische Genk zijn daar plannen en ideeën voor aan het uitwerken. Wellicht krijgt dit en andere eerder gemaakte profiel daar een plaats in. eerder stuurde ik een profiel in met Middeleeuwse karrensporen.

Belang nationaal:

Dit profiel maakt deel uit van het grootste grafheuvelveld van West-Europa uit de Bronstijd / IJzertijd. Het gebied is ook militair oefengebied dat in de toekomst flink wordt uitgebreid en waar tanks door rollen en Chinouck helikopters landen. Het grafheuvelveld is uiteraard beschermd en archeologisch monument.

Belang internationaal:

Het internationale karakter van het gebied doordat het een groot grafheuvelveld is. Bovendien ligt het profiel in een stuifzand gebied dat deels nog actief is. Dit stuifzandgebied is onderdeel van West-Europese stuifzand gebieden die vroeger veel uitgestrekter waren en waar Nederland een verantwoordelijkheid in heeft om het te beschermen vanwege zijn specifiek en bijzonder ecologisch en karakter.

Aangeleverde foto('s) en tekst met beschrijving / motivatie

Het lakprofiel is gemaakt op de Weerder- en Boshoverheide., vlakbij de Defensie dijk en grenzend aan het grootste grafheuvelveld van West-Europa uit de Bronstijd IJzertijd periode. De Defensie dijk, bestaande uit een aarden wal, behoorde tot oorspronkelijk bij het spaarbekken dat diende om een gedeelte van de Peel-Raamstelling te inunderen om zo een vijandelijke aanval te verhinderen. De Peel-Raam stelling werd in 1939-1940 aangelegd voor een verdedigingsplan bij een eventuele aanval van Duitsland. Hij bestond uit een systematische opzet met strategisch geplaatste kazematten, aspergeversperringen, mijnenvelden, prikkeldraadversperringen, loopgraven en commandoposten. De foto toont van oud naar jong een opeenvolging van dekzand (Formatie van Bortel) met een humuspodzol, Kootwijk-1 (met een humuspodzol), Kootwijk-2 (met een micropodzol) en Kootwijk-3.

De Kootwijk-1 formatie is afgezet voor het begin van de Middeleeuwen. Uit de pollenprofielen blijkt dat er sprake is van stuifzandaccumulatie uit de Bronstijd, ca 3615 BP. Vermoedelijk zijn het kleinschalige afzettingen in de directe omgeving van de toenmalige nederzettingen. Aanleg van akkers zal de voornaamste oorzaak zijn van een oppervlak dat gemakkelijk kon eroderen.

Kootwijk-2 is een stuifzand afzetting die ontstaan is in de Middeleeuwen; hier is het tijdstip van accumulatie bepaald op 3140 BP.

Bos en hei werden geplagd om organisch materiaal te leveren dat via de potstal als mest op de akker werd gebracht. Door de plaggenlandbouw degradeerde de heide tot stuifzand gebied. De heide werd complementair aan de landbouw. In de omgeving ontstonden door dit landbouwsysteem de enkeerdgronden. Men neemt aan dat omstreeks 1000 AD de plaggenlandbouw op de chemisch arme zandgronden algemeen is geworden. Wellicht heeft ook het droge klimaat tussen 1000 en 1300 AD gezorgd voor het ontstaan van zandverstuivingen.

Kootwijk-3 wordt gerekend tot de post-middeleeuwse stuifzand afzettingen, 390 BP op basis van pollenanalyse. Waarschijnlijk werd de heide overbelast door toenemend behoefte aan plaggen voor de bemesting van de enken. Behalve dat er uit de A0 horizont organisch materiaal werd geplagd werd er ook humeus zand mee gestoken. Dat verhoogde de enk en degradeerde verder de heide.

Eind 19de eeuw verdwijnt de plaggenlandbouw door de uitvinding van kunstmest.

Stuifzanden worden gestabiliseerd door aanleg van houtwallen en heidevelden worden ontgonnen.

Stuifzanden verliezen hun dynamisch karakter en in de 20ste eeuw ontwikkelt zich een micropodzol.

De stuifzand gebieden in Weert blijven voor een deel actief. Het is een militair oefenterrein voor o.a. rupsvoertuigen , het is een druk bezocht recreatie gebied en motoren en terreinwagens woelen het ook om.

Informatiebron: J.v. Mourik c.s. " Landschap in beweging" .Amsterdam 1988.

2.3 Kwelderklifje

Ingezonden door **Erik Meijles en Mans Schepers**

Plaats: Schiermonnikoog (Friesland)

Info aanmeldingswebsite

Ideeën:

De foto mag vrij met iedereen gedeeld worden. Uiteraard zijn we bereid om in een excursie het klifje in context van een catena te laten zien, in combinatie met een bezoek aan het wad.

Belang nationaal:

Enerzijds uiteraard het belang van een schone leefomgeving, maar anderzijds vooral het inzicht dat natuurlijke systemen de capaciteit hebben om mee te groeien met zeespiegelstijging

Belang internationaal:

De bodem ligt in UNESCO wereld erfgoedgebied, waar het een prachtig voorbeeld is van de interactie tussen biotiek, abiotiek en de mens.

Aangeleverde foto('s) en tekst met beschrijving / motivatie

Deze natuurlijke bodemontsluiting representeert een veelheid aan verschillende actieve bodemprocessen op de rand van de kwelder langs de Waddenzee op Schiermonnikoog. Doordat het erodeert, wordt de gelaagdheid van afwisselend zand- en kleilagen extra benadrukt. Volgens de bodemkaart zouden bodems hier geclassificeerd moeten worden als een *nkZn50Ab*, oftewel een vlakvaaggrond met kleidek en plaatselijk zout. Het veldwerk voor deze kaart is echter in 1981 afgerond, en sindsdien is de kwelder zo ver opgeslibd, dat volgens de standaard classificatiemethode je de bodem nu als poldervaaggrond zou moeten classificeren, omdat de bovenste 80 cm voor meer dan de helft uit (zandige) klei bestaat. Vorig jaar heb ik er een punt van gemaakt dat dit per definitie onjuist is, omdat het toponiem 'polder' hier niet van toepassing is – tenslotte wordt op de open kwelder hier de grondwaterstand niet door mensen gereguleerd. Maar dat punt willen we dit jaar niet maken. De gelaagdheid in het profiel drukt de dynamiek van het kweldersysteem uit: klei wordt afgezet in rustige omstandigheden tijdens springvloed, zand wanneer een stormvloed over de kwelder raast. Deze processen zijn nog steeds actueel, en de planten bovenop vangen ieder jaar een laagje kleig zand in. In verticale zin groeit hier dus de kwelder. Tegelijkertijd is de wadzandlaag onder het kwelderdek gevoelig voor verspoeling. Tijdens elk hoog water verspoelt het zand, waardoor de klei ondermijnd wordt en in stukken breekt, met erosie tot gevolg: de zuidkust van Schiermonnikoog schuift hierdoor jaarlijks een meter of twee landinwaarts. In horizontale zin, krimpt de kwelder. De nabijheid van de mens in deze goeddeels natuurlijke processen is hier dramatisch zichtbaar. Uit het profiel, 30cm beneden maaiveld, steekt een dik touw, vermoedelijk afkomstig van de sleepnetvisserij. Zelfs als deze zestig jaar oud is, waar eerder jonger dan ouder realistisch is, betekent dat een opslibbing van de kwelderwal van gemiddeld een halve centimeter per jaar. Dit profiel laat dus zien, dat deze kwelder in ruimtelijke omvang kleiner wordt, maar tegelijkertijd sneller in hoogte toeneemt dan de huidige lokale zeespiegelstijging. En hoe handig de antropogene tracer ook is, het laat ook zien dat we als mensen misschien iets minder onze rotzooi moeten laten slingeren.

2.4 Veld- of haarpodzol in rivierduin

Ingezonden door **Walter Bergman**
Plaats: Maasduin (Limburg)

Info aanmeldingswebsite

-

Aangeleverde foto('s) en tekst met beschrijving / motivatie

Toch enigszins geprikkeld door het praatje van de jury van de foto van het jaar tijdens de themadag 2025 heb ik toch maar gezocht naar een interessant bodemfenomeen. Best wel het een en ander tegenkomen. Maar toch. Het mag misschien wel niet en misschien is het één van de vele inzendingen. Toch gekozen voor een podzol. Dat spreekt me toch meer aan dan gley, vivianiet of cryoturbatie. Bijgaande foto gaat eigenlijk al een tijdje mee als profielplaatje voor een groepsapp. Het betreft een veld- of haarpodzol in een rivierduin dis afgedekt door stuifzand.

2.5 Acht eeuwen Utrechtse historie

Ingezonden door **Antoon Minten**

Plaats: Utrecht, Neude (Utrecht)

Info aanmeldingswebsite

Ideeën:

Van de bodem is een 3D beeld gemaakt, die ik nu niet met jullie kan delen, Verder is er een reconstructie van de waterput. Ook niet deelbaar. In de stad is de bodem het ondergeschoven kindje doordat deze niet zichtbaar is. In de bodemkaarten zijn veel steden grijs ingekleurd als of er geen bodem is. In de stad heeft de bodem desondanks een belangrijke rol. Het moet wel vrijwel al onze ambities verwezenlijken. Dus de bodem verdient aandacht. Op het Neude moest de bodem ook weer worden toegedekt en was het profiel daardoor maar een beperkte tijd zichtbaar. Dit is jammer omdat de waarde van deze bodem voor de historie groot is. Met het indienen van deze bodem heb ik een mogelijkheid

Belang nationaal:

Omdat het profiel elementen bevat die verbanden legt met andere historische documenten waardoor het profiel een deel van de geschiedenis van de Stad Utrecht vertelt en een bijdrage aan ons historisch besef geeft.

Belang internationaal:

Ook elders vertelt de bodem een deel van de geschiedenis.

Extra:

Ik krijg aan dit formulier niet het juiste emailadres gekoppeld. Ik weet niet of dit onze communicatie beïnvloedt

Aangeleverde foto('s) en tekst met beschrijving / motivatie

De locatie

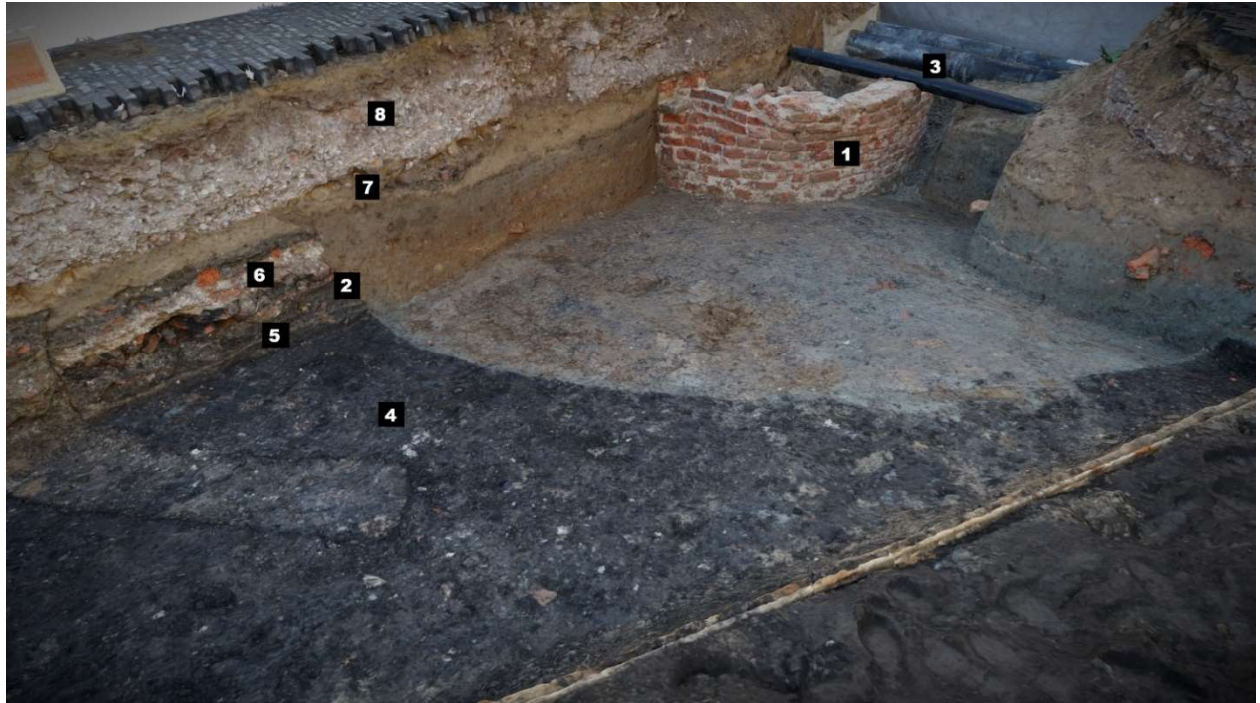
Het profiel is aanwezig op het Neude in het huidige centrum van Utrecht. Het profiel kwam te voorschijn toen de gemeente Utrecht op het Neude een aantal bomen wilde planten om het plein te vergroenen. Voor deze bomen werd een uitgebreide groeiplaats ontgraven waarbij de begeleidende archeologen om de waterput stoten.

De Geschiedenis

Over de oorsprong van de naam gaan verschillende theorieën, waaronder de betekenis van moerassige laagte of drassige plek en was daarom niet geschikt voor bebouwing. Door de groei van Utrecht en de gunstige ligging ten opzichte van de belangrijkste routes door de stad, wordt dit tot dan toe onbruikbare gebied vanaf de 13e eeuw enkele meters opgehoogd en verandert het moeras in een marktveld voor vee. De grond die van andere plekken uit Utrecht is aangevoerd, bevat heel veel afval uit de veertiende en vijftiende eeuw, zo blijkt wel uit de vele vondsten uit deze ophogingslagen.

Rond het midden van de 15e eeuw vormt de Neude een aantal jaren achtereen het decor van een heus riddertoernooi. Om de ridders te paard tijdens de steekspelen veilig met elkaar te laten strijden, wordt een dikke laag zand gestort. Er werden hiervoor in 1441 meer dan 300 karrevrachten zand van het Janskerkhof naar de Neude gereden. Dit zand is nu niet meer aangetroffen en moet weer zijn ontgraven. Na het laatste riddertoernooi krijgt de Neude in 1465 voor het eerst een keienbestrating, en na acht jaar nog eens. De nieuw aangebrachte laag puin en zand zorgt daarbij voor een stabiele ondergrond waarop duizenden keitjes, afkomstig van de Utrechtse Heuvelrug, worden gelegd.

Het Bodemprofiel

Wat is er in het profiel te zien:

Een uitzonderlijk grote stenen waterput uit de zestiende eeuw tevoorschijn gekomen. De aanleg van deze openbare waterput is in rekeningen uit 1529 terug te vinden, en werd in opdracht van Karel V gebouwd;

Men moest, om het grondwater te bereiken, eerst een trechtervormig gat met aan de bovenzijde een diameter van meer dan 7,5 meter graven;

Een pakket kabels en leidingen die dwars door de stenen waterput heen aangelegd is. In de jaren tachtig van de vorige eeuw zat archeologie niet in het vizier van de kabel- en leidingeigenaren en hun aannemers;

Ophoogmateriaal uit de 13e eeuw;

Ophoogmateriaal uit de 14e en 15e eeuw. Het ophoog materiaal bevat gehalten aan middeleeuws koper en lood (verwacht) maar ook PFAS uit de recente geschiedenis (niet verwacht) tot boven de interventiewaarde;

Laag keien uit 1465. Ondanks het Neude gemeenschappelijk terrein was, hebben een aantal bewoners de verharding gefinancierd;

Laag keien uit 1473. We vermoeden dat de eerste laag keien snel verzakt dan wel weggespoeld is. De tweede funderingslaag en bestrating zijn erg degelijk aangebracht;

Fundering uit 2001 en de huidige bestrating van het Neude.

Nog een detailfoto van de lagen

De tijdens de ontgraving gemaakte foto's hebben de archeologen tot een 3D presentatie van het profiel omgezet. Zie [Waterput op de Neude, Utrecht - 3D model by erfgoed Utrecht \(@Erfgoed.Utrecht\) \[9e8f29a\]](#)

Ook is een reconstructie van de waterput in de 16 eeuw gemaakt. Deze is aan deze indiening gevoegd.

2.6 Urbane pseudogleybodem

Inzender: **Anton Roeloffzen**

Plaats: Zevenkamp (Zuid-Holland)

Info aanmeldingswebsite

Ideeën:

Direct in de buurt van de locatie kunnen bodemboringen gezet worden buiten de leidingsleuf

Belang nationaal:

Het laat zien dat ook stadsbodems een geschiedenis hebben en dat ook daarin van bodemvorming sprake is, ook al zijn ze erg jong. En de rol van de mens is dominant

Belang internationaal:

In het anthropoceen ontstaan nieuwe bodems in urbane gebieden door toedoen van de mens. Hiernaar is nog weinig onderzoek gedaan. Naast de mens is klimaat, hydrologie, landschap en herkomst van het moedermateriaal bepalend.

Extra:

Ik ben bodemkundige, opgeleid aan de WUR en heb 38 jaar gewerkt als beleidsmedewerker bodemsanering in Rotterdam en de omliggende gemeenten in het Rijnmondgebied. Sinds ruim 4 jaar ben ik met pensioen en fotografeer ik stedelijke bodemprofielen.

Aangeleverde foto('s) en tekst met beschrijving / motivatie

Bodemleidingsleuf locatie 5nov25

Pseudogleybodem2 leidingsleuf Zevenkamp 10jul16

Pseudogleybodem4 leidingsleuf Zevenkamp 10jul16

Pseudogleyprofiel9 leidingsleuf Zevenkamp 10jul16

2.7 Kalkrijke zavelgrond

Inzender: **Job de Pater**

Plaats: Zeewolde (Flevoland)

Info aanmeldingswebsite

-

Aangeleverde foto('s) en tekst met beschrijving / motivatie

Inhoud website via link in aanmeldingsmail

Als boer heb ik het geluk om te werken op topgrond. Deze kalkrijke zavelgrond in Flevoland heeft uitstekende natuurlijke drainage, rijpingsscheuren die na decennia nog functioneel zijn, en een mooie textuur. Dit is een bodem die kans maakt op de titel **Bodem van het Jaar 2026** ([link](#)).

Naast boer ben ik ook bodemadviseur. In die rol steek ik vaak de spade in verschillende bodems. Ik zie veel knelpunten, zoals verdichting, structuurschade of ontwatering die niet optimaal is. Veel van deze problemen zijn het gevolg van uitgangssituaties die simpelweg minder gunstig zijn. Door deze ervaring ben ik onze eigen grond nog meer gaan waarderen.

Locatie [Ossenkampweg 13 Zeewolde](#)

Bodemklasse Mn15A: kalkrijke poldervaaggrond (lichte zavel)

Textuur 20% klei, 34% silt, 36% zand

Bodemchemie pH 7.5, OS 3.2%, koolzure kalk 7.3%

Profielkuil in november 2025. De rijpingsscheuren zijn goed zichtbaar. Het grondwater staat op 80 cm-mv.

Onze grond wordt mogelijk bebouwd in de komende decennia. Daarom wil ik een statement maken: te veel van onze mooie landbouwgrond wordt onherstelbaar kapot gemaakt voor woningbouw of industrie. De woningopgave is urgent, dat begrijp ik en het is ook logisch om bestaande kernen uit te breiden. Maar we moeten ons als maatschappij realiseren dat deze keuzes onomkeerbaar zijn. Eenmaal bebouwd, is deze grond voorgoed verloren als productieve landbouwbodem.

De omgeving. Veel van de kavels aan de randen van Flevoland zijn uitgegeven als weidebedrijven. Tegenwoordig zijn de meeste percelen onderdeel van een vruchtwisseling met intensieve teelten. Op de achtergrond is het waterwinbedrijf van Vitens (Harderbroek) te zien. Het water wat wordt opgepompt is afkomstig van het veluwemassief.

Structuur en bodemleven

De omstandigheden voor bodemleven zijn gunstig dankzij de kalkrijkheid en lichte textuur. Dit wordt versterkt door toepassing van vaste mest en inpassing van vlinderbloemigen. Een minpuntje is dat de bovengrond licht slompgevoelig is. Het zaaibed moet daarom niet te fijn worden neergelegd. De ondergrond is gelaagd door afzetting in het water, maar deze laagjes zijn niet storend. De humeuze laagjes van verslagen veen zijn juist positief voor de bodemvruchtbaarheid.

Veel zichtbaar bodemleven

Laag met schelpjes (van schaaldiertjes). De bodem is kalkrijk wat sterk zuurbufferend werkt.

Mooie rulle structuur en goede doorworteling.

Rijpingsscheuren

De drainage ligt op 48 meter, de maximale drainafstand die tijdens de ontginning werd aangelegd. Dit geeft al aan dat de natuurlijke ontwatering van deze grond uitstekend is. De horizontale waterstroom is uitzonderlijk goed dankzij **rijpingsscheuren die nog intact zijn**. Deze structuur blijft na decennia nog steeds functioneel, zolang er niet te veel in de ondergrond geroerd wordt.

Wanneer er plassen op het land staan, volstaat het om met een pen in de bodem te prikken tot een kleischeur. De plas kolkt dan direct de grond in. Naast de positieve werking op de waterhuishouding bevorderen deze rijpingsscheuren ook de gasuitwisseling.

Meer over kleischeuren: <https://edepot.wur.nl/314539>

Een rijpingsscheur is lastig om goed op de foto te zetten, maar hier is dat aardig gelukt. De wortels maken ook goed gebruik van de bestaande scheuren. Bij diepe grondbewerking kan de werking van dergelijke scheuren kapot gemaakt worden.

Kruidenrijk grasland

Vorig jaar hebben we voor het eerst kruidenrijk grasland ingezaaid ([Nutriherb](#)). Dit blijkt het erg goed te doen op onze bodem. Het beheer vraagt nog wel wat aandacht. Zo is het bijvoorbeeld de vraag hoe om te gaan met de stengels van de chichorei en geeft de weelderige groei van de vlinderbloemigen bij beweiden risico op trommelzucht.

Luzerne is onderdeel van het mengsel wat momenteel op het perceel staat. Vlinderbloemigen doen het erg goed.

De luzernewortels zijn na 1 jaar al flink de diepte in gegaan.

De stikstoffabriekjes draaien op volle toeren

Enthousiame doorgeven

Iedereen vindt het leuk om in de grond te wroeten. Het wordt helemaal interessant als je weet wat je ziet en kunt begrijpen wat er allemaal speelt in de bodem. Dit probeer ik mijn kinderen bij te brengen.

2.8 Noordelijke brikgrond in Nederlandse löss

...

Ingezonden door: **Klaas Willem van den Berg**

Plaats: Sint Jansberg (Limburg)

Info aanmeldingswebsite

Aangeleverde foto('s) en tekst met beschrijving / motivatie

Ik wil een unieke bodem inzenden uit het natuurgebied de Sint jansberg, noord Limburg. Op de zuidelijke flank van de gestuwde afzettingen van het tongbekken van Groesbeek ligt dit mooie gebied. Deze door het landijs gestuwde afzettingen zijn later bedekt met een deken van (zachte) löss. Hierin zijn mooie bodemprocessen gaande!

Deze unieke bodem is één van de meest noordelijke brikgronden die gevormd zijn in de Nederlandse löss!

In deze bodem zijn meerdere bodemvormende processen te zien. Een eerste proces is kleiuitspoeling. Dit proces is begonnen na het ontkalken van de kalkrijke afgezette löss. Hierdoor ontstaat er een pH tussen 4,5 en 6 waardoor bodemaggregaten uit elkaar vallen. Lutumdeeltjes komen dan in oplossing van het infiltrerende water. Dit slaat vervolgens weer neer en vormt een mooie briklaag. Vervolgens is in de loop der tijd de pH van de bovengrond gezakt tot 3,5. Nu is het vervolg proces gaande van uit- /inspoeling van organische stof en sesquioxiden, podzolering.

Een bijzondere combinatie microholtpodzol radebrikgrond bestaande uit zandige leem waarin een groot scala aan bodemprocessen hebben plaatsgevonden en gaande zijn.

Is er een mogelijkheid dat er uitstel is voor de perfecte foto? Nu zijn het namelijk losse (niet zo mooie) foto's van een kuil en boring. Ik ga volgende week een flinke profielkuil maken om deze goed in beeld te brengen.

3 Criteria en beoordeling

Als huiswerk hebben de juryleden alle inzendingen op onderstaande criteria beoordeeld. In een overleg is de lijst met criteria van vorig jaar geëvalueerd, en uitgebreid met o.a. de punten archeologie, originaliteit t.o.v. de vorige winnende bodems.

Uit een rondje met indrukken kwam een duidelijk gezamenlijk beeld. De individuele beoordelingen van de criteria bevestigden dat beeld.

We zijn blij dat we zulke goede inzendingen hadden, maar ook dat hoofden en harten van de jury tot een eenduidige uitslag kwamen.

Criteria

Goede, kenmerkende bodemfoto

Pakkende; aansprekende foto

Grootte-aanduiding/verhoudingen

Goede ("uitgebreide") beschrijving

Pakkende test/insteek

Actualiteit

Bruikbaarheid aandacht bodem

Bodem in situ / op locatie

Originaliteit

Aardkundig waardevol

Archeologie

Excursielocatie

Originaliteit tov vorige BvhJ

Geschiktheid INTERNATIONAAL

Indrukken van de jury

1 Een erg mooie en grote vorstwig. De foto is een beetje gedateerd en de precieze plek van de foto is niet bekend. Bodemkundig is het profiel wel mooi, en het verhaal is goed. De actualiteit is minder groot.

2 Een mooi profiel van een dubbele podzol. Een prima verhaal, maar zonder actuele prikkel. Een vers profiel, aansluiting bij een lokaal bekend, maar landelijk thema zou dit kunnen vergroten. Het is een mooi en leerzaam profiel met het verhaal erbij.

3 Mooie foto met bekende NL processen van (wind,) water en bodem, die op elkaar inwerken. Actueel door de tros die in het profiel was opgenomen en nu door erosie weer vrijkomt en door de effecten van zeespiegelverhogingen, ingrepen in het gebied en de status van werelderfgoed. De invloed van de mens op de kwelders is goed in beeld gebracht. Het verhaal is goed en inspirerend. Goede excursiemogelijkheden.

4 Een heel goede kwaliteit foto van een podzol. Afmetingen en context zijn aan de foto minder te herkennen. Goede tekst, maar tekst en foto raken geen actualiteit. Op zich zou een podzol wel een keer mogen, de vorige jaren zijn ze wel ingestuurd, maar werden ze geen winnaar.

5 Spannende foto met dito detailfoto, met veel kleuren van een stadsbodem. Mooie, goede verhalen over archeologie en geschiedenis. Duidelijk actuele aanknopingspunten. De bodemkundige kanten van stadsbodems en dit specifieke profiel zijn minder goed belicht.

6 Bijzonder verhaal, met zeer actuele aanknopingspunten. Foto's zelf spreken niet erg aan, al is de speciale laag goed in beeld gebracht. Onderwerp minder geschikt voor een speciale excursie, kan wel in een bredere excursie opgenomen worden, bijvoorbeeld over stadsbodems.

7 Zeer korte inzending met verwijzing naar website met een heel verhaal met meerder onderwerpen. Eerste foto zeer pakkend en origineel, met bodemprofiel, maataanduiding, veel kleur en als verrassing de maker van de foto zelf in het spiegelende grondwater. Daarmee meteen de menselijke maat aangegeven. Verhaal is erg goed, maar door verwijzing naar een hele website geeft dit toch een ongelijk speelveld. De eerste twee foto's met een korter verhaal zou beter passen. De jury leert hiervan en zal volgend jaar een duidelijker uitleg geven over de criteria en wat randvoorwaarden. Goed verhaal voor een excursie, al zijn we in 2023 ook al in de polder geweest.

8 Foto geeft een klein, bijzonder profiel met een bijzonder verhaal weer. Dat komt er niet zo goed uit als zou kunnen, maar het is door gebruik van het gereedschap in beeld en een foto met zowel een bodemprofiel als een stuk context in beeld is wel weer opvallend. Het verhaal van brikgronden is lastig om te laten zien, dit zou er wel een mooie locatie voor zijn. Het ligt wel in Limburg, terwijl we vorig jaar ook al een (dag)excursie naar Limburg hebben georganiseerd.

4 Eervolle vermeldingen

Dit jaar twee eervolle vermeldingen:

Voor Klaas Willem van den Berg, voor zijn goede, inspirerende verhaal en het mooie gebied. Zeer geschikt voor een excursie, maar gezien die van afgelopen jaar nog niet dit jaar.

Voor Antoon Minten, voor zijn mooie foto's en de goede verhalen over de geschiedenis en archeologie van de bodem. Archeologie hebben we door zijn inzending ook als apart criterium ingevoerd. We misten wat bodemkundige context of naar breder nut van stadsbodems en de opgraving zelf is niet meer zichtbaar. Was zeker een kanshebber dit jaar.

5 De winnaar

De Bodem van het Jaar 2026 is het kwelderklifje van Erik Meijles en Mans Schepers. De foto is gemaakt van de kwelder van Schiermonnikoog, het gebied is onderdeel van het werelderfgoed, uitgeroepen door UNESCO, maar het gebied wordt nog steeds erg bedreigd.

Kwelders zijn niet uniek, maar zeker kenmerkend voor Nederland en de foto is erg pakkend door het contrast tussen de donkere opgeslibde laagjes met het zand en de lucht en het stuk oude scheepstros die eruit steekt. Die geeft iets aan van de invloed van de mens op de bodenvorming, maar ook dat de natuur ook land terugneemt.

Zeespiegelrijzing, gaswinning, verontreiniging (bv PFAS), er zijn veel aanknopingspunten met de actualiteit.

Het eiland Schiermonnikoog is wel een uithoek van het land voor een excursie. Het grote voordeel is dat we er dan waarschijnlijk een hele dag aan wijden en dat we ook andere bodemkundige fenomenen op het eiland kunnen meenemen. Bijvoorbeeld de kwelderhydrokleivaaggrond die Erik vorig jaar instuurde.